

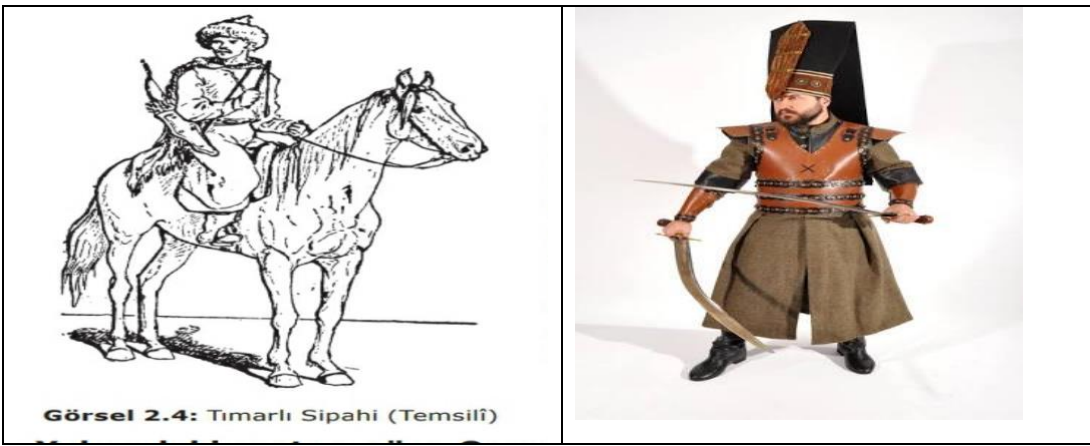
Osmanlı Devleti'nin Duraklama ve Gerileme Sebepleri Nelerdir?

- Şehzadelerin tahta geçme usulünün değişmesi sonucu tecrübesiz padişahların göreve gelmesi
(Yönetim/idari)

III.Mustafa ve Şehzadesi

- Avrupa'da coğrafi keşiflerle başlayan gelişmeler Osmanlı Devleti'ni de etkiledi. **Coğrafi keşifler** sonrası ticaret yolları değişti ve Osmanlı Devleti'nin vergi ve ticaret gelirleri azaldı. **(Ekonomik-iktisadi)**

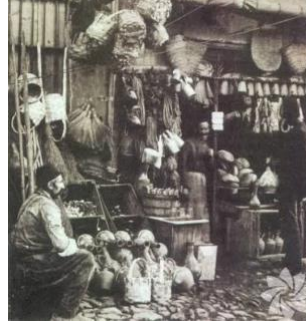
Görsel 2.4: Tımarlı Sipahi (Temsili)

- Yeniçeri ocağı ve tımarlı sipahilerin bozulması (**askeri**)

(Tımar sisteminin bozulmasıyla hem askeri alanda bozulma hem de tarımsal üretimde yaşanan gerileme, ekonomik yapımızı ve askeri yapımızı bozmuştur)

- Uzun süren **savaşların** beraberinde getirdiği ekonomik sıkıntılar ve **isyanlar** devleti zor durumda bıraktı.(**siyasi - askeri**)

- Medreselerde pozitif bilimler yerine dini bilimlerin ağırlık kazanması bilim ve teknoloji alanında Avrupa'nın gerisinde kalmamıza yol açtı
- Avrupa Coğrafi keşifler Rönesans reform Aydınlanma Çağı sonrası bilimde ilerlerken Osmanlı Devleti'nin yerinde sayması
- Sanayi İnkılabı ile aşırı üretim gerçekleştiren Avrupa ürünlerinin, **kapitülasyonların** da etkisi ile Osmanlı pazarında alıcı bulması ile Osmanlı Devleti'nde küçük işletmelerin kapanmasına ve ekonomik hayatta sıkıntılara yol açmıştır

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME

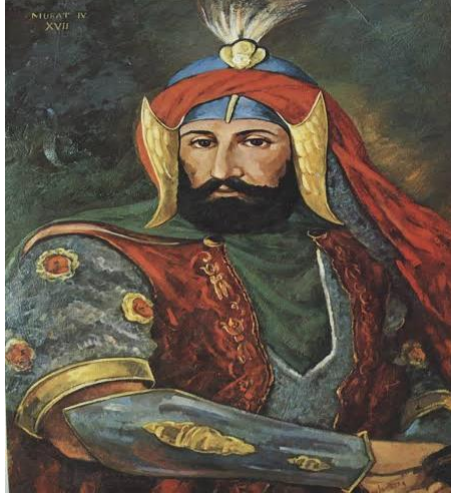
Osmanlı Devleti Duraklama Dönemi (1579 – 1699)

- İç nedenleri
  - Ordu ve donanmanın bozulması
  - Merkezî yönetimin bozulması
  - Ekonominin bozulması
  - Eyalet yönetiminin bozulması
  - Toplum yapısının bozulması
  - Eğitim sisteminin bozulması
- Dış nedenler
  - Doğal sınırlara ulaşılması (Çöller, okyanuslar ve güçlü devletlere komşu olunmuş)
  - Coğrafi keşiflerin etkileri
  - Avrupa'nın teknolojik alanda gelişme göstermesi.

Değişen Dünyada Değişen Osmanlı

(ISLAHAT HAREKETLERİ/ YENİLİK HAREKETLERİ)

Avrupa'ya karşı askerî üstünlüğünü kaybeden Osmanlı Devleti yeni fetihler yapamayınca ekonomisi daha da bozuldu. Bu duruma çözüm bulmak amacıyla XVII. yüzyılda padişahlar ve bazı devlet adamları çareler aramaya başladı.

IV. MURAD

Bu raporların en önemlilerinden bir tanesi **Koçibey** Risalesi'dir.

Aşağıda Koçi Bey'in risalesinde yer alan bazı tavsiyelere yer verilmiştir. Bu tavsiyelerin hangi alanlarla ilgili olduğunu boşluklara yazınız.

"Padişahlar, Sultan Süleyman Han Gazi'ye gelinceye kadar bizzat Divanı Hümayun'da bulunur, memleket ve millet, bütün halk, hazine, para ve diğer büyük küçük işler ile tam mânâsıyla meşgul olurlar idi."

"Evvelce ev başına kırkar, elliser akçe alınırken şimdi her kişiden iki yüz akçe ve her ev halkından üç yüz akçe, her koyun başına bir akçe tayin olundu."

"İlimiye aitt yüksek makamların şunun bunun aracılığı ile verilmesi doğru değildir. En bilgilisi hangisi ise ona verilmesi gerekir." (Zuhuri Danışman, Koçibey Risalesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 609 s.35-s.54-s.68)

Tahta geçen padişahlar yenilikler yaparak devleti yeniden eski gücüne kavuşturmaya çalışmıştır. Ancak XVII. yüzyılda yapılan yenilikler süreklilik göstermemiştir. Bundan dolayı yapılanlar kalıcı olmamıştır.

- 1683'te **II. Viyana Kuşatması'ndan** sonra Osmanlı orduları art arda yenilmeye başlamış ve **askeri üstünlük Avrupalılara geçmiştir**. Bu durum karşısında Osmanlı yönetici ve aydınları Avrupalıların askerî alandaki üstünlüklerini kabul etmeye başlamışlardır.
- Not: Osmanlı, 1699 **Karlofça Anlaşmasından** sonra Avrupa karşısında **gerilemeye** başlamıştır

Gerilemeyi önlemek için yapılan yenilikler şunlardır:

LALE DEVRİ

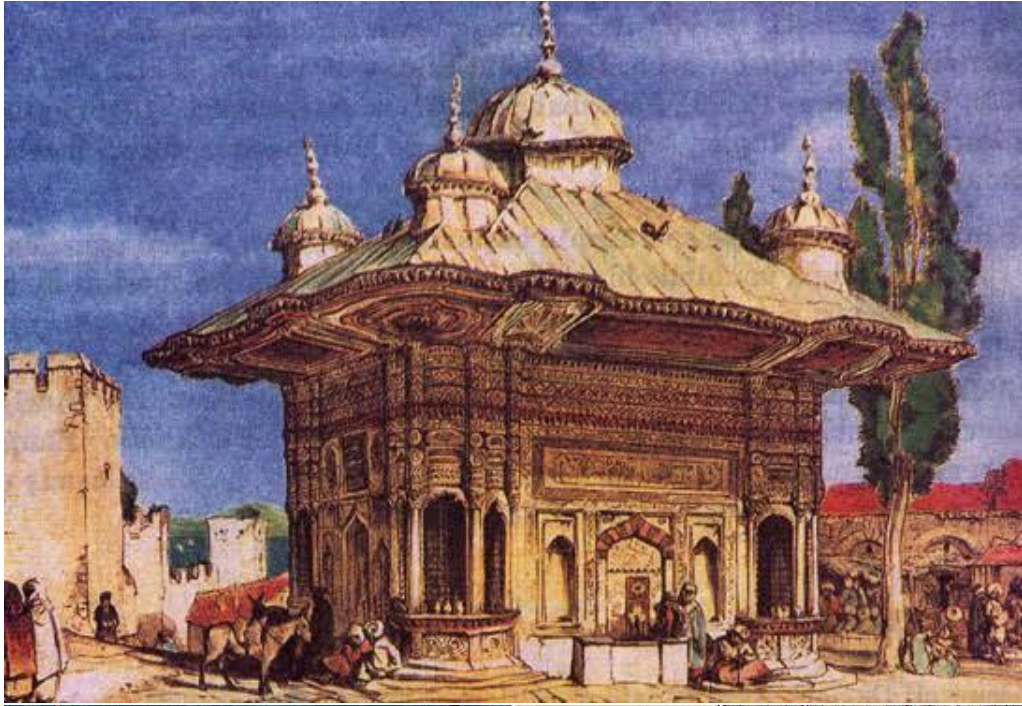
XVIII. yüzyıl başlarından itibaren ilk defa Osmanlı kurumlarının batıdan örnek alınarak düzenlenmeye çalışıldığı bir dönem başlamıştır. “Lâle Devri” diye isimlendirilen dönemde 1718–1730 yılları arasında tahtta Sultan III. Ahmed, sadaret makamında ise Nevşehirli Damat İbrahim Paşa bulunuyordu.

Ünite :Kültür ve Miras

Konu: Değişen Dünyada Değişen Osmanlı

Lale Devrinde Yapılan Yenilikler ve Modernleşme Çalışmaları

- İlk kez Avrupa’da **geçici elçilikler** oluşturulmuştur.(Diplomatik)
- İlk kez “çiçek aşısı” uygulanmıştır. (Sağlık)
- Çini atölyeleri açılmıştır. (Sanat)
- 1720 yılında tulumbacıların yerine “itfaiye teşkilatı” kurulmuştur. (Toplumsal)

Çiçek Aşısı

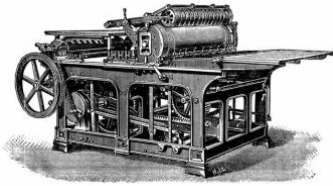

İlk itfaiye Tulumbacılar Ocağı

- Osmanlı da ilk **matbaa** 1727 de İbrahim Müteferrika ve Said Efendi tarafından kuruldu.

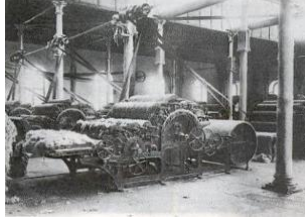

Çini imalathanesi

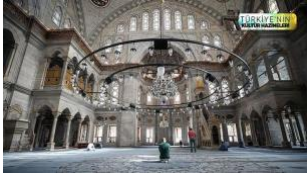

Matbaa

- Lale Devri'nde ilk defa Yalova'da kâğıt, İstanbul'da kumaş fabrikası kurulmuştur. (EKONOMİK)

Kumaş Fabrikası

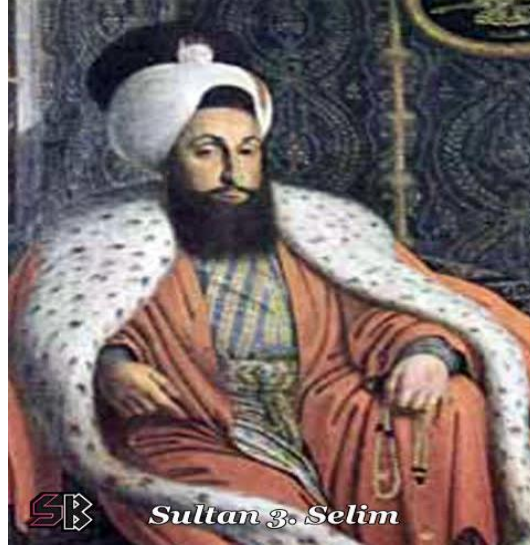
Rokoko tarzı mimari eser

Barok tarzı mimari eser

III. SELİM DÖNEMİ ISLAHATLARI

III. Selim tahta çıktıktan sonra ülkenin ileri gelen devlet adamlarından oluşan bir danışma meclisi (Meşveret Meclisi) toplamıştır. III. Selim bu meclisin hazırladığı raporlar doğrultusunda **Nizam-ı Cedid (yeni düzen)** adı verilen **yenilikler** yapmıştır.

- **Nizam-ı Cedid** adıyla Avrupa tarzında bir **askerî** ocak kurmuş
- Bu ocağın masraflarını karşılamak için **İrad-ı Cedit** adıyla yeni bir hazine oluşturmuştur. (**Ekonomi**)
- Avrupa başkentlerinde (Paris, Londra, Berlin,Viyana) daimî elçilikler açılmıştır. (**Diplomasi- Dış politika**)
- Batı dillerinde yazılmış önemli eserler Türkçeye çevrilerek Batı düşüncesinin ülkeye girmesine hız verilmiştir. Toplumsal alanda batı etkisi daha fazla hissedilmeye başlanmıştır.(**Bilim ve kültür**)

2. MAHMUD DÖNEMİ ISLAHATLARI

- **Divan** teşkilatı kaldırılarak **nazırlık** denilen **bakanlıklar** kuruldu (**yönetim**)
- Tımar uygulaması kaldırıldı (**Askerî – ekonomi**)
- Sekban-ı Cedid Ocağı kuruldu. (**Askerî**)
- Eşkinici Ocağı kuruldu. (**Askerî**)
- Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. “Vakayı Hayriye” olarak adlandırılır. (**Askerî**)
- Asakar-i Mansure-i Muhammediye ordusu kuruldu. (**Askerî**)
- İlk defa nüfus sayımı yapıldı (**sosyal**)
- Devlet dairelerine resmini astırdı
- İlkokul mecburi hâle getirildi.
- Devlet memurlarının zorunlu ceket, pantolon ve fes giymesi kararlaştırıldı.
- 1808 de ayanlarla **Senedi ittifak belgesini imzaladı** Osmanlı tarihinin ilk demokratikleşme hareketidir.
- İlk posta teşkilatını kurdu.
- Takvimi vekayi adlı gazete çıkarıldı (**iletişim/basın**)

KÜLTÜR VE MİRAS

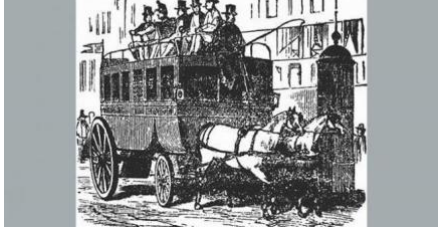
XIX. yüzyılda toplumu ilgilendiren birçok yenilik yapılmıştır. Bu dönemde kurulmuş bazı kurumlar günümüzde de varlıklarını sürdürmektedir. Aşağıda ismi verilen kurumların faaliyet alanlarını işaretleyiniz.

XIX. Yüzyılda Yapılan Yenilikler	Sosyal	Eğitim ve Kültür	Ekonomi
Posta Nezareti kuruldu.			
Şirket-i Hayriye kuruldu.			
Ziraat Bankası açıldı.			
Takvim-i Vekayi adlı gazete çıkarıldı.			
Tramvay hattı kuruldu.			
İlk nüfus sayımı yapıldı.			
Dünyanın ilk metrolarından olan Karaköy-Taksim metrosu yapıldı, atlı ve elektrikli tramvaylar kullanıldı.			
İlk demir yolu hattı İzmir-Aydın arasında yapıldı.			
Beykoz ve Kâğıthane kâğıt fabrikaları ile Yıldız Çini Fabrikası açıldı.			
Modern matbaa aletleri getirildi.			
İzmir'e, Dolmabahçe'ye ve birçok yere saat kulesi yapıldı.			

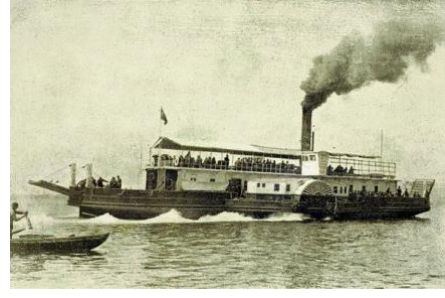

Siz de XIX. yüzyılda yaşayan bir devlet adamı olsaydınız ekonomik ve sosyal hayat için hangi yenilikleri yapardınız?

Omnibüs Toplu Taşıma Aracı

Şirketi Hayriye/ Deniz Taşımacılığı

Müzikai Hümeyun

İzmir- Aydın Demiryolu

Saat kulesi

İstanbul'da Büyük Postaneden bir görünüm
Posta Nezarethanesi

OSMANLI'DA YENİLİKLER-(DEMOKRATİKLEŞME HAREKETLERİ)

Fransız İhtilali'nin, **eşitlik , özgürlük , adalet** gibi fikirleri, tüm dünyada **monarşi** yönetimleri yerine Meşrutiyet veya Cumhuriyet gibi **demokratik** yönetim tarzlarının doğmasına yol açmıştı bu süreçte Osmanlı Devleti de Osmanlı Devleti'nde de bazı demokratikleşme hareketleri görüldü

Not: Osmanlı'da bu demokratikleşme hareketleri nin amacı azınlıkları devlete bağlamak, **Avrupalı devletlerin iç işlerimize müdahalesinin önüne geçmek** ve değişen dünyaya yönetim alanında modernleşme çalışmaları yaparak katılmaktır.

1- Senedi ittifak 1808:

2. Mahmud , bölgelerinde güç kazanan toprak sahibi **âyanlarla** Sened-i İttifak'ı imzalamıştır (1808). **Bu sözleşme ile Osmanlı tarihinde ilk kez bir padişah yönettiği insanlara vergi ve askerlik konularında tavizler vermiştir.** Bu senet sultanın iktidar gücünü kısıtlamıştır.

2- Tanzimat Fermanı 1839 (Gülhane Hatt-ı Hümayunu):

Herkesin mal, can, ırz, namus ve hürriyetine saygı duyulması, Herkesin kanun önünde eşit olması.Herkesin gelirine göre vergi ödemesi. Askerlik işlerinin belli esaslara bağlanması. Özel mülkiyet hakkı verilmesi. Açık mahkemede ve eşit şartlarda yargılanma gibi konularda düzenlemeler içerir

3- Islahat Fermanı 1856:

Bu fermanla yabancı devletlerin ülkenin iç işlerine karışmasını önlemek ve **azınlıkların** devlete bağlılıklarını kuvvetlendirmek amaçlanmıştır.

4- 1.ve 2. Meşrutiyetin ilanı 1876/1908 :

İlk anayasa olan **Kanuni Esasi'nin** ilanı ile seçimler yapılmış ve milletvekilleri , **meclisi mebusanda** göreve başlamıştır

Fransız ihtilali'nin Osmanlıya Etkileri

Olumsuz Etkisi

MİLLİYETÇİLİK FİKRİ

Çok uluslu farklı etnik yapıya sahip olan Osmanlı'da azınlıklar büyük devletlerin kışkırtmaları ile bağımsızlık isyanlarına başladılar

1829 Yunanlar

**1878 Sırp, Romenler
Osmanlıdan ayrıldılar**

OLUMLU ETKİSİ

ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK,
ADALET VB FİKİRLER

Bu fikirlerin etkisiyle devletin kötüye gidişini önlemek amacıyla çeşitli **demokratikleşme** adımları atılmıştır.

1808 Sened-i ittifak

1839 Tanzimat Fermanı

1856 Islahat Fermanı

1876 1. Meşrutiyet

1908'de II Meşrutiyet

OSMANLI EKONOMİSİ (İKTİSADİ/MALÎ DURUM) ZAYIFLIYOR

Tanzimat sonrasında Osmanlı Devleti'nde birçok alanda olduğu gibi ekonomik alanda da değişimler yaşanmıştır. Özellikle 1838'de imzalanan **Balta Limanı Ticaret Anlaşması** ile yabancıların serbestçe ticaret yapabilmelerine imkân sağlanmıştır. Bunun sonucu yabancı sermaye yatırımları **Osmanlı ekonomisini olumsuz** etkilemiştir. 1881 yılında Osmanlı Devleti'nin dış borçlarını ödeyememesi üzerine **Duyun-u Umumiye İdaresi** (Genel Borçlar) kurulmuştur.

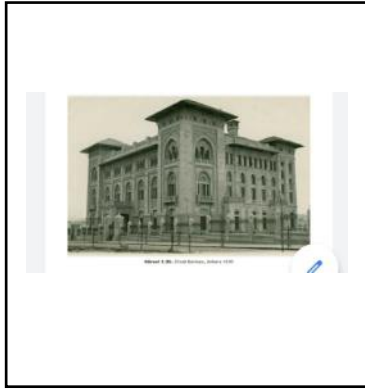
🙄: Sanayi inkılabı, kapitülasyonlar, balta limanı sözleşmesi ve düyunu umumiyenin kurulması Osmanlı ekonomisini olumsuz etkileyen ve ekonomik Bağımsızlığımızın zedelenmesine yol açan gelişmelerdir

kapitülasyon

Bir ülkede yurttaşların zararına olarak
yabancılar verilen ayrıcalık hakları.

OSMANLI DA BANKACILIK

Avrupa devletleri ile ekonomik ve mali ilişkilerin geliştirilmesi sürecinde bankacılık gelişmeye başlamıştır. **Memleket sandıkları** 1883'te aynı amaçlar doğrultusunda "**Menafi Sandıkları**"na dönüştürülmüştür. 15 Ağustos 1888'de Menafi Sandıkları'nın yerine **Ziraat Bankası** resmen kurulmuş, o tarihte faaliyette bulunan Menafi Sandıkları da banka şubelerine dönüştürülerek faaliyete başlamıştır. 1888'de Ziraat Bankası kurulmuştur.

Menafi Sandıkları yada **Memleket Sandığı**, yüksek faiz ve tefecilik anlayışına karşı Mithat Paşa tarafından oluşturulan ve Ziraat Bankası'nın temeli olan sistem. Osmanlının ilk kooperatif sistemidir fakat modern bir kooperatif değildir. Çiftçilerin dayanışma ve ekonomik birliktelikleri esasına dayanır.